

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Türkiye tarihinde yapılmış olan birçok katliamın hukuki ve siyasi hesaplaşması, yüzleşmesi ve gerekli sosyo-psikolojik rehabilitasyon çalışmaları maalesef gerçekleştirilmemiştir. Yüzleşilemeyen ve hesabı sorulamayan her kitlesel katliam, yenilerinin olmasına yönelik olasılıkları arttırmakta ve toplumsal duyarsızlığa, umutsuzluğa ve travmalara neden olmaktadır. Türkiye tarihinde çeşitli yer ve tarihlerde on binlerce insanın ölümü ile sonuçlanan katliamların yaşandığına tarih ve toplum tanıktır. Cumhuriyet tarihinde Zilan, Ağrı, Dersim, 33 Kurşun, Maraş, Çorum, Sivas, Roboski, 10 Ekim Ankara gibi kitlesel katliamların yanı sıra sayısı on binlerle ifade edilen faili meçhul cinayetler yaşanmıştır. Söz konusu katliamların bazıları hiçbir zaman hukuki yargılama konusu olmazken bazılarında ise bazı failler yargılanmış ancak bu katliam iklimine yol açan sosyo-politik koşullar sorgulanmamıştır. Açık kaynaklara göre sayılar değişmekle birlikte, 1930 yılında Ağrı-Patnos-Erciş bölgesinden 10.000-50.000 insan öldürülmüş yüzlerce köy yakılmış ve orada yaşayanlar kitlesel bir şekilde göç ettirilmiştir.

Geçen haftalarda Zilan Vadisi'nde yapımı, hukuk dışı bir şekilde devam ettirilen HES barajı sularının çekilmesi sonrasında, toplu mezar benzeri olan insan kemiklerinin ortaya çıktığı kamuoyuna yansımıştı. Konu hakkında insan hakları örgütlerinin ve kamuoyunun genel çağrılarına rağmen herhangi bir inceleme veya soruşturma başlatıldığına dair bir bilgi kamuoyuna sunulmamıştır.

Van Barosu İnsan Hakları Merkezi öncülüğünde İnsan Hakları Derneği (İHD), Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) Van Şubeleri ile Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) Van Temsilciliği ve Van Tarihi Eserleri Koruma Araştırma Geliştirme Derneği (Çev-Der), 22 Aralık'ta bölgeye giderek incelemelerde bulunmuştur. Yapılan inceleme ve bulgular sonucunda avukatlar, kıyıya vuran kemiklerin toplatılması ve incelenmesi için Erciş Cumhuriyet Başsavcılığı'na başvuruda bulunmuş ancak savcılığın bir soruşturma başlatmadığı, yüzlerce insan kemiği parçasının açık alanda bulunduğu, delil niteliğindeki bulguların ve kemiklerin derlenmediği ve bu amaçla bir tedbir alınmadığı ifade edilmektedir.

İlgili savcılığın gecikmeksizin çevredeki insan kemikleri hakkında toplatma kararı verip, inceletmesi gereklidir. Bu kapsamda Zilan bölgesi ve çevresindeki toplu mezarların tespiti, inşaatı hukuken durdurulan ancak fiilen devam eden Koçköprü HES Barajının yapımının durdurulması, bölgede açığa çıkan toplu mezar görüntülerinin hukuken soruşturulması için gerekli inisiyatiflerin başlatılması, Zilan katliamına ilişkin hakikatlerin açığa çıkarılması ve bölgenin tarihsel hafızasının korunması için yapılması gereken çalışmaları tespit etmek ve bu kapsamda tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Bu bağlamda:

- 1) Erciş'te Koçköprü HES Barajının Sularının çekilmesi sonrasında açığa çıkan toplu mezar kalıntıları hakkında bakanlığınızın başlattığı bir soruşturma mevcut mudur? Bir aydır kamuoyuna yansıyan bu durum hakkında kamuoyuna bir açıklama yapılmış mıdır?
- 2) Söz konusu bölgede açığa çıkan kemikler ve diğer delillere ilişkin bir koruma, tespit ve tutanak çalışması yapılmış mıdır?
- 3) Açığa çıkan kemiklerin nitel ve nicel özellikleri nedir? Kaç insana ait olduğu tahmin edilmektedir?
- 4) Zilan bölgesinde benzer toplu mezarların bulunduğu ilişkin iddialar hakkında bakanlığınızın yaptığı bir inceleme, araştırma veya soruşturma mevcut mudur?
- 5) Türkiye tarihinde Zilan ve benzeri katliamlarla yüzleşme amacıyla hakikatlerin ortaya çıkarılması için hangi çalışmaları başlatacaksınız?
- 6) Resmi arşivlerdeki verilere göre Zilan katliamında öldürülen Kürt sayısı kaçtır? Öldürülen insanların toplu mezarlara defnedildiğine dair iddialar hakkında resmi arşivler üzerinden yapılmış bir çalışma mevcut mudur? Toplu mezarlar hangi bölgelerdedir? Söz konusu bölgeler koruma altına alınmış mıdır?